

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobkyně: **T. A.**, zast. Mgr. Petrem Dětkou, advokátem, se sídlem Praha 9, Jandova 8, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 21. 6. 2005, č. j. 46 Az 16/2005 - 27,

t a k t o :

- I.** Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 21. 6. 2005, č. j. 46 Az 16/2005 - 27, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II.** Zástupci žalobkyně Mgr. Petru Dětkovi, advokátovi, **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 2150 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Žalovaný rozhodnutím ze dne 30. 3. 2005, č. j. OAM-187/LE-01-07-2005, neudělil žalobkyni azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění účinném do 12. 10. 2005 (dále jen „zákon o azylu“), a dále na žalobkyni nevztáhl překážku vycestování podle § 91 téhož zákona. V odůvodnění rozhodnutí žalovaný uvedl, že v průběhu správního řízení bylo objasněno, že důvodem žádosti žalobkyně o udělení azylu byla obava ze soukromých osob, které žalobkyni a její dceři vyhrožovaly, a také její diskriminace z národnostního důvodu. Žalovaný shledal, že žalobkyně nespĺňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, ani důvody pro udělení azylu podle § 13 téhož zákona. Při posuzování osobní situace žalobkyně žalovaný nezjistil důvod hodný zvláštního zřetele pro udělení humanitárního azylu. Žalovaný dále neshledal existenci překážek vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně žalobu, v níž namítala, že žalovaný porušil ustanovení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1, § 34 odst. 1, § 46 a § 47 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů, a dále rozhodl v rozporu se skutečnostmi, které mu byly známy ve vztahu k ustanovením § 14 a § 91 zákona o azylu. Žalobkyně uvedla, že důvodem její žádosti o azyl byla především politika vlády, která oficiálně podporuje utiskování Ujgurů ze strany většinové kyrgyzské společnosti. Žalobkyně nemohla najít práci, jelikož zaměstnavatelé upřednostňovali občany kyrgyzské národnosti. Dalším důvodem bylo znásilnění dcery žalobkyně, následované výhrůžkami ze strany příbuzných pachatelů, kdy žalobkyně byla ponižována a slovně urážena. V důsledku těchto okolností bylo pro žalobkyni a její dceru nemožné vést normální život, po smrti manžela navíc žalobkyně s dcerou neměly příbuzné, kteří by jim pomohli. Žalobkyně podotkla, že v důsledku uvedeného měla zvýšené obavy o zdraví a život své dcery. Žalobkyně zdůraznila, že žalovaný pominul skutečnou situaci menšin v zemi jejího původu. Informace o situaci menšin, které žalovaný zmínil, svědčí ve prospěch tvrzení žalobkyně, že Ujgurové jsou v Kyrgyzstánu diskriminováni, žalovaný však tomu nevěnoval žádnou pozornost. Žalobkyně poukázala na údaje ze Zprávy Ministerstva zahraničí USA o dodržování lidských práv v Kyrgyzstánu za rok 2003, z níž citovala, že dochází ke zneužívání práv či úřední moci, osoby postižené svévolí státních orgánů nemají prakticky žádnou možnost se bránit a obrátit se na nadřízený orgán, a stát se tuto situaci ani nesnaží řešit. Žalobkyně konstatovala, že chybí logická vazba mezi jí poskytnutými informacemi a jejich posouzením ze strany žalovaného, který některé z nich zcela pominul. Žalobkyně zdůraznila, že příbuzní policistů, kteří znásilnili její dceru, jednají s vědomím státu, který je podporuje a podílí se na porušování práv občanů. Žalobkyně dále namítala nepřezkoumatelnost rozhodnutí žalovaného o neudělení humanitárního azylu pro nedostatek důvodů. Žalobkyně k otázce překážek vycestování namítala, že argument žalovaného o jejím vysokoškolském vzdělání je irelevantní, neboť žalobkyně tohoto vzdělání dosáhla ještě za bývalého SSSR, což s její současnou situací vůbec nesouvisí. Další zdůvodnění označila za nedostatečné a zdůraznila, že žalovaný nezkoumal situaci po svržení režimu prezidenta A. A. z pohledu situace národnostních menšin. Žalobkyně navrhl, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 21. 6. 2005, č. j. 46 Az 16/2005 - 27, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění rozsudku uvedl, že žalobkyně v průběhu správního řízení neuvedla žádné skutečnosti, které by mohly vést k udělení azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu, ani nesdělila žádné skutečnosti, ze kterých by vyplývalo, že se důvodně obává pronásledování ze strany kyrgyzské státní moci z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů. Vyhrožování žalobkyni a její dceři a další negativní jednání vůči nim ze strany příbuzných pachatelů, kteří znásilnili její dceru a byli za svou trestnou činnost soudem potrestáni, nelze podle názoru krajského soudu považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu již proto, že bylo prováděno soukromými osobami, a dále vzhledem k jeho charakteru, stupni, intenzitě a opakovanosti. Toto protiprávní jednání navíc nesouviselo s rasou, národností a příslušností žalobkyně k určité sociální skupině, ani s jejími politickými názory. Žalobkyně si nikde nestěžovala, a proto nelze dovodit, že by státní moc takové jednání tolerovala nebo podporovala. Za pronásledování krajský soud nepovažoval ani potíže žalobkyně při hledání zaměstnání, žalobkyně byla propuštěna spolu s ostatními zaměstnanci při uzavření továrny a později si našla práci obchodního zástupce, kterou vykonávala až do odjezdu do B. Krajský soud dále označil tvrzení žalobkyně, že státní politika v Kyrgyzstánu podporuje utiskování Ujgurů ze strany většinové kyrgyzské společnosti, za účelové a podotkl, že obecně formulovaný

nesouhlas s politikou vlády nelze podřadit pod žádný z taxativně uvedených důvodů pro udělení azylu. Krajský soud konstatoval, že souhlasí se závěrem žalovaného, že žalobkyně nesplňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Krajský soud poznamenal, že závěr žalovaného o neudělení humanitárního azylu může přezkoumat pouze z toho hlediska, zda vychází z dostatečných podkladů a zda je logicky správný. Podle krajského soudu žalovaný dostatečně objasnil osobní poměry žalobkyně a jeho závěr o neudělení humanitárního azylu není v logickém rozporu se shromážděnými podklady. Krajský soud stejně jako žalovaný nezjistil existenci taxativně vymezených překážek vycestování. Námitku nedostatečně zjištěného skutkového stavu krajský soud z důvodu její obecnosti řešil obecným konstatováním, že žalovaný dostatečně zjistil skutečný stav věci, vypořádal se se všemi provedenými důkazy a jeho rozhodnutí vyplývá ze zjištěných podkladů. Z těchto důvodů krajský soud žalobu podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), zamítl jako nedůvodnou.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včas kasační stížnost z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. a požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti podle § 107 s. ř. s. Stěžovatelka dále požádala o ustanovení zástupce z řad advokátů a navrhla, aby byl napadený rozsudek krajského soudu zrušen a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Krajský soud v Praze usnesením ze dne 18. 4. 2006, č. j. 46 Az 16/2005 - 74, ustanovil zástupcem stěžovatelky pro řízení o kasační stížnosti Mgr. Petra Dětku, advokáta.

Podáním ze dne 13. 6. 2006 stěžovatelka prostřednictvím svého zástupce doplnila kasační stížnost, když uvedla, že všechny zprávy nevládních organizací, které monitorují dodržování lidských práv se shodují na tom, že v Kyrgyzstánu existuje otevřená diskriminace příslušníků ujgurské menšiny. S odkazem na Doporučení UNHCR z května 2005, č. HCR/GIP/02/02, a Příručku k postupům a kritériím při určování právního postavení uprchlíků stěžovatelka konstatovala, že za pronásledování může být považováno také závažné diskriminační jednání místní populace, pokud je vědomě tolerováno úřady nebo pokud úřady odmítají či nejsou schopny nabídnout účinnou ochranu. Žalovaný podle stěžovatelky nevzal v úvahu všechny okolnosti, které by mohly vést k udělení azylu, a ze zmíněné Příručky použil pouze části vytržené z kontextu. Stěžovatelka zdůraznila, že vysokoškolského vzdělání dosáhla ještě v době Sovětského svazu, nikoliv za doby existence samostatného Kyrgyzstánu. Připomněla, že kyrgyzská vláda podporuje nebo přinejmenším nepotírá diskriminaci Ujgurů, k čemuž však žalovaný nepřihlédl. Stěžovatelka konstatovala, že si v Kyrgyzstánu nikde nestěžovala a ihned uprchla, protože Kyrgyzstán nemá zájem na ochraně příslušníků ujgurské menšiny a pokud by šla na policii, situace by se jen zhoršila. Stěžovatelka upozornila na skutečnost, že je lhostejná teoretická šance domoci se spravedlnosti u soudu, pokud by ji nebo její dceru útočníci připravili o život. Stěžovatelka zdůraznila politickou korektnost zpráv Ministerstva zahraničí USA o zemi původu a odkázala na zprávy nevládních organizací. Poukázala rovněž na neurčitost informace o „velkém počtu“ malých ujgurských podniků a restaurací v Kyrgyzstánu. Stěžovatelka dále namítala, že krajský soud převzal argumentaci žalovaného, a konstatovala též nepřezkoumatelnost rozhodnutí o neudělení humanitárního azylu.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti popřel její oprávněnost, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i rozsudek krajského soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy. Žalovaný odkázal na obsah správního spisu a navrhl zamítnout kasační stížnost pro nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Z textu kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatelka podala z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytykanou vadu měl soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Z obsahu správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatelka v žádosti o udělení azylu E. č. x ze dne 4. 3. 2005 uvedla, že její dcera byla znásilněna a viníci byli potrestáni, avšak jejich příbuzní vyhrožovali stěžovatelce a její dceři smrtí za to, že si musí odpykat svůj trest. Dalším důvodem žádosti o udělení azylu byl útisk stěžovatelky a její dcery pro jejich ujkurskou národnost. V písemném prohlášení stěžovatelka uvedla, že jí s dcerou vyhrožují smrtí členové rodin lidí, kteří její dceru znásilnili. Konstatovala, že jsou s dcerou ujkurské národnosti, jsou utiskovány, nemají možnost pracovat a normálně žít. Při pohovoru k žádosti o udělení azylu, konaném dne 14. 3. 2005, stěžovatelka doplnila, že do roku 2000 pracovala v továrně, poté byla při jejím uzavření spolu s ostatními zaměstnanci propuštěna. Jeden a půl roku nepracovala, protože práce se špatně hledá, přednost mají osoby kyrgyzské národnosti. V roce 2002 u známé sehnala práci obchodního zástupce. Stěžovatelka absolvovala vysokou školu, ale nikdy se nedostala výš než na středoškolské místo. Kyrgyzské ženy dostávaly za stejnou práci vyšší plat, pracovně rostly; na personálním oddělení v továrně v Talasu stěžovatelce řekli, že mají takové nařízení. Stěžovatelka dále uvedla, že její dcera byla v 15 letech, když se večer vracela domů, násilím vtažena do auta a znásilněna dvěma muži v uniformě - policisty, představiteli státu. V nemocnici tuto událost oznámili policii, odkud jim hned začali vyhrožovat. Manžel stěžovatelky začal mít problémy v jídelně, kde pracoval, posílali na něj kontroly hygienika a z finančního úřadu. Manžel začal pít a kouřit. Před dcerou o problémech nemluvili, protože i tak byla dost stresovaná, nepracovala, bála se vyjít na ulici. U Prvního soudu městského v T. zprostili násilníky viny, manžel stěžovatelky proto podal žalobu k Oblastnímu soudu v T. V listopadu 2003 manžel zemřel na infarkt. Řízení se táhlo do června 2004, viníci dostali nižší sazbu, asi čtyři roky. Koncem října 2004

začali volat a vyhrožovat; rozbili jim okna, měli podplacené lidi, aby jim škodili. Říkali, že litují, že dceru nezavraždili, protože by neměli svědky. Stěžovatelka podotkla, že viníci sice byli ve vězení, ale mají bratry a hodně známých, mají tam mobilní telefony a mohou odtud volat. Stěžovatelka proto s dcerou odjela do B., kde žily u známých. Stěžovatelka začala hledat práci na tržnici, potkala tam známou z T., která jí řekla, že je ti lidé hledají. Stěžovatelka uvedla, že nemá nikoho, na koho by se mohla obrátit, a to ani oficiální cestou. Proto s dcerou v lednu 2005 odjely do M., kde jim převaděč poradil, aby požádaly o azyl ve Švédsku. Odvezl je do České republiky, poté byly zadrženy v Německu a vráceny do České republiky. Bezprostřední pohnutkou k odchodu z Kyrgyzstánu bylo, když stěžovatelce volali a řekli, že je nenechají na pokoji. Nikdo by se o ně nezajímal, kdyby je zabili, neměly žádné přátele, příbuzné, a tak nemohly v Kyrgyzstánu zůstat, protože se neměly o koho opřít. Stěžovatelka dále vypověděla, že svou roli hrálo také to, že na její dceři poznali, že se nepodobá kyrgyzské národnosti.

Nejvyšší správní soud po přezkoumání věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud především uvádí, že nesouhlasí se závěry učiněnými v napadeném rozhodnutí správního orgánu a v rozsudku krajského soudu, neboť obě tato rozhodnutí stojí na tom, že si stěžovatelka na výhrůžky ze strany příbuzných odsouzených násilníků nikde nestěžovala.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu je nespornou povinností žalovaného získat maximum možných informací, které se vztahují k situaci žadatele o udělení azylu, a na základě shromážděných podkladů rozhodnout, zda účastníku řízení bude azyl udělen či nikoliv. Při posuzování individuálních případů je přitom třeba vycházet z toho, jaká je v zemi původu úroveň ochrany lidských práv a způsob výkonu státní moci.

Právě tato skutečnost je určující pro posouzení, zda důkazní břemeno leží na straně žadatele o udělení azylu a tento musí přiměřeně prokázat svá tvrzení, nebo zda důkazní břemeno nese správní orgán, který pak musí uspokojivě vyvrátit veškerá tvrzení žadatele o azyl. Tyto závěry plynou rovněž z konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu, podle které *v řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi. Za této situace je nutné při hodnocení důkazů vzít v úvahu také způsob výkonu státní moci v zemi původu, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mohou mít vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu. Taková výhrada pochybnosti se uplatní ve prospěch žadatele například tam, kde z dalších důkazů plyne, že stav dodržování lidských práv v zemi původu je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizení osob, častému používání mučení. Naopak, je-li země původu žadatele o azyl právním státem s demokratickým režimem, je na žadateli o azyl, aby věrohodně doložil, že je skutečně pronásledován.* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89, www.nssoud.cz).

Správní orgán je proto povinen zohlednit charakter země původu žadatele o azyl, způsob výkonu státní moci v ní, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mají vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu. Je-li např. o zemi původu žadatele známo, že stav dodržování lidských práv je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizení osob, častému používání mučení, národnostnímu útisku, atd., pak tyto skutečnosti musí správní orgán zohlednit v situaci důkazní nouze, a to ve prospěch žadatele o azyl.

Ze své konstantní judikatury Nejvyšší správní soud dále zdůrazňuje, že *není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují.* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, www.nssoud.cz).

V posuzované věci Nejvyšší správní soud ze Zprávy Ministerstva zahraničí USA o dodržování lidských práv v Kyrgyzstánu za rok 2003 zjistil, že v činnosti vlády v oblasti lidských práv nedošlo k žádnému obratu k lepšímu a v některých aspektech se situace ještě zhoršila, vláda i nadále opakovaně tato práva zneužívala. Vláda mimo jiné závažným způsobem omezila právo občanů na změnu vlády a demokratické instituce zůstaly oslabeny. Docházelo i k případům, kdy členové bezpečnostních složek své spoluobčany bili či s nimi jinak špatně zacházeli. Přestože otázka beztrestnosti byla i nadále velice problematickou záležitostí, bylo mnoho představitelů ministerstva vnitra propuštěno ze zaměstnání anebo soudně stíháno v souvislosti se zneužíváním práv či úřední moci. Vláda restriktivně postupovala i v případech některých náboženských skupin, nadále pronásledovala a vyvíjela tlak na některé skupiny pro ochranu lidských práv, ačkoli se úřad ombudsmana aktivně podílel na obhajobě práv jednotlivců. Problémem byla diskriminace a násilí páchané na ženách, stejně závažným problémem se jevílo násilí vůči dětem a zvyšující se počet bezprizorních dětí, dále práce dětí a diskriminace etnických menšin.

Z této zprávy dále vyplývá, že přestože ústava zakazuje mučení, kruté, nelidské nebo ponižující zacházení či trestání, policie i jednotky Národní bezpečnostní služby tento zákaz často překračovaly, což zahrnovalo bití i jiné formy krutého zacházení. Policie někdy používala bití, aby získala doznání. Právní řád a ústava zakazují svévolné zatýkání a věznění osob, vyskytly se však případy, kdy policie určitou osobu zatkla na základě nejasně vymezeného obvinění, a mohlo docházet také k tomu, že za její propuštění vyžadovala či přijímala úplatky. Problémem byla rovněž beztrestnost úředních činitelů. V průběhu roku však bylo mnoho pracovníků ministerstva vnitra propuštěno ze zaměstnání a stíháno za různé přečiny od korupce a zneužívání pravomocí po policejní brutalitu. Ministerstvo vnitra nebylo schopno poskytnout statistické údaje o počtu policejních příslušníků, kteří byli obviněni z brutality; podle ministerstva vnitra bylo během roku zahájeno 73 trestních řízení se 110 policejními příslušníky: ve 47 případech se jednalo o zneužití moci či překročení pravomocí; v 7 případech byla shledána vina obžalovaných a 17 policistů bylo souzeno pro úplatkářství. Disciplinární řízení bylo vedeno proti 2288 pracovníkům ministerstva vnitra: v 1507 případech došlo k zanedbání úředních povinností, 95 případů souviselo s požitím alkoholu při výkonu povinností a 36 případů se týkalo hrubého a netaktního jednání s lidmi. 248 zaměstnanců bylo propuštěno a 122 přeloženo na nižší pozici.

Podle citované zprávy násilí páchané na ženách včetně domácího násilí zůstalo ožehavým problémem. Statistiky ministerstva vnitra naznačují, že v průběhu roku došlo k více než 300 sexuálním trestným činům, aktuální údaje by však pravděpodobně byly mnohem vyšší. Někteří aktivisté se zmiňovali o tom, že se zvýšil i počet případů znásilnění. Přestože bylo v průběhu roku nahlášeno 247 případů znásilnění, úřady takové útoky často ignorovaly. Objevily se i zprávy o policejních příslušnících, kteří znásilňovali ženy ve vazbě. Vláda v souvislosti s touto problematikou však nepřijala žádné konkrétní opatření. Z různých údajů vyplývá, že se všeobecně zhoršilo zdraví žen, zvýšila se míra jejich zneužívání.

Nejvyšší správní soud z uvedené zprávy dále zjistil, že se objevily zprávy o diskriminaci při jednání s občany, kteří nebyli původem etničtí Kyrgyzové. Menšiny se zmiňovaly o diskriminaci při zaměstnávání, profesním postupu i bydlení a o tom, že úředníci na všech úrovních stranili Kyrgyzům. Úřady na nejnížší úrovni pronásledovaly a diskriminovaly Ujgury. V průběhu roku úřady pronásledovaly Naděždu Raimovou za to, že hájila ujugurskou komunitu. Někteří Ujgurové se zmiňovali o tom, že je policie pronásledovala a diskriminovala.

S ohledem na tyto skutečnosti má Nejvyšší správní soud za to, že nelze pochybovat o tom, že stav dodržování lidských práv v zemi původu stěžovatelky je špatný a Kyrgyzstán nemůže být považován za demokratický právní stát, ani za bezpečnou zemi původu. Bylo proto na žalovaném, aby shromáždil všechny dostupné důkazy, které vyvracejí či zpochybňují stěžovatelkou tvrzené důvody pro udělení azylu.

Stěžovatelka v žalobě i v kasační stížnosti zpochybňovala závěry žalovaného, resp. krajského soudu, podle kterých stěžovatelce a její dceři vyhrožovaly soukromé osoby a nelze dospět k závěru, že by státní orgány takové jednání tolerovaly, protože si stěžovatelka na jednání těchto soukromých osob nikde nestěžovala.

S těmito závěry rovněž Nejvyšší správní soud nesouhlasí, neboť nekorespondují s obsahem citované zprávy o zemi původu. Nejvyšší správní soud je toho názoru, že pokud ze zpráv o zemi původu žadatele o azyl vyplývá, že menšina, jejímž je žadatel příslušníkem, je terčem diskriminace a pronásledování ze strany úřadů a policie, nemůže jako důvod pro neudělení azylu obstát argument, že žadatel o azyl v zemi původu tyto orgány nepožádal o pomoc, a nevyčerpal tak veškeré právní prostředky, které mu k ochraně jeho práv poskytuje právní řád státu jeho původu. Tento názor Nejvyšší správní soud vyslovil rovněž ve svém rozsudku ze dne 28. 2. 2007, č. j. 4 Azs 146/2006 - 100, www.nssoud.cz.

Se zřetelem k tomu, že z výše citované zprávy vyplývá, že vláda v Kyrgyzstánu opakovaně zneužívala a omezovala lidská práva, docházelo k diskriminaci občanů, kteří nebyli etničtí Kyrgyzové, úřady pronásledovaly a diskriminovaly Ujgury a úřední činitelé páchali trestnou činnost s vědomím své beztrestnosti, nelze po stěžovatelce spravedlivě požadovat, aby se obracela na kyrgyzské státní orgány se žádostí o pomoc proti výhrůžkám policistů či jejich příbuzných. Nejvyšší správní soud naopak s přihlédnutím k podkladům, které si pro své rozhodnutí žalovaný shromáždil, přisvědčuje závěrům stěžovatelky, že tyto osoby jednají s vědomím státu a stát proti tomuto jednání nezakročí.

Nelze totiž odhlédnout od zásadního aspektu tohoto případu, kterým je národnost stěžovatelky, resp. její dcery. Nejvyšší správní soud považuje za závažné pochybení žalovaného, že znásilnění dcery stěžovatelky neposuzoval v souvislosti s její ujugurskou národností, která mohla tím spíše utvrdit policisty - násilníky v tom, že za svůj čin nebudou potrestáni, a mohla tedy být příčinou toho, že ke znásilnění dcery stěžovatelky došlo. Podobně lze národnostní důvody spatřovat rovněž v tom, že tito policisté a jejich rodinní příslušníci stěžovatelce a její dceři vyhrožovali smrtí, neboť předpokládali, že se jako příslušnice etnické menšiny nebudou moci dovolat svých práv u státních orgánů, resp. že státní orgány budou stranit policistům a jejich příbuzným.

Jednání policistů Nejvyšší správní soud nepovažuje za jednání soukromých osob, neboť tito se při své trestné činnosti a následném vyhrožování zaštiťovali svou pravomocí,

od níž odvozovali svou beztrestnost a mocenskou převahu. Výhrůžky ze strany příbuzných těchto policistů spadají pod pojem jednání soukromých osob, nicméně s ohledem na výše uvedené nelze při skutkovém stavu zjištěném žalovaným vycházet z toho, že toto jednání nemůže být přičítáno státu.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu neobstojí ani případný argument, že mnoho pracovníků ministerstva vnitra bylo propuštěno ze zaměstnání a stíháno za přečiny. Z citované zprávy o zemi původu vyplývá, že vina úředních činitelů byla soudem shledána pouze v 7 případech, což je vysoce neproporcionální ve vztahu k množství trestných činů, kterých se úřední činitelé dopouštějí. Z 2288 disciplinárních řízení s pracovníky ministerstva vnitra bylo 1507 vedeno pro zanedbaní úředních povinností a pouze 36 případů se týkalo hrubého a netaktního jednání s lidmi. Lze proto shrnout, že policejní brutalita a násilnosti páchané policisty nejsou v Kyrgyzstánu uspokojivě trestány, ani řešeny.

Skutečnost, že případ znásilnění dcery stěžovatelky byl policií vyšetřen a vedl k potrestání policistů, kteří tento trestný čin spáchali, sama o sobě neznamená, že by policie uspokojivě prošetřila vyhrožování, jehož terčem se stěžovatelka a její dcera staly. Je totiž nezbytné odlišit závažnost a další souvislosti těchto činů, neboť v případě znásilnění existovaly hmotné důkazy o tomto skutku, a to včetně lékařských zpráv. V případě vyhrožování by naopak místní policie musela vycházet jen z tvrzení stěžovatelky a její dcery, a lze předpokládat, že by policie stranila svým příslušníkům a jejich příbuzným. Ani z odsouzení policistů za znásilnění proto nelze vyvodit závěr, že ochrana stěžovatelky je v zemi jejího původu zajištěna, nehledě k tomu, že bez znalosti konkrétních okolností případu není možné ani posoudit, zda byl udělený trest trestem přiměřeným.

S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že rozhodnutí žalovaného nevychází z dostatečně zjištěného skutkového stavu a postrádá logickou vazbu na shromážděné podklady pro rozhodnutí. Nejvyšší správní soud proto přisvědčil námitce stěžovatelky, že žalovaný neval v úvahu všechny okolnosti, které by mohly vést k udělení azylu, a nepřihlédl k diskriminaci Ujgurů v Kyrgyzstánu.

Popsaná pochybení žalovaného se promítla rovněž do jeho závěru o neexistenci skutečností zakládajících překážky vycestování, který též vychází z nedostatečně zjištěného skutkového stavu, neboť vyhrožování ze strany policistů a jejich příbuzných bez dalšího nelze s ohledem na výše uvedené považovat za jednání soukromých osob, které není přičitatelné státním orgánům Kyrgyzstánu.

Právě naopak, násilníci stěžovatelce vyhrožovali z pozice své příslušnosti k policii, kterou považovali za zdroj své beztrestnosti. Podobně též odplatu, která stěžovatelce za jejich uvěznění po návratu hrozí, nelze vnímat jako jednání soukromých osob, neboť tyto osoby k realizaci výhrůžek jednoznačně využívají své pravomoci policistů, tedy reprezentantů státních orgánů.

Ani argument o svržení režimu A. A. není důvodem pro nepřiznání překážek vycestování. Žalovaný totiž nezjistil, jaký měla tato politická změna vliv na postavení menšin v zemi původu stěžovatelky. Takový postup je podle názoru Nejvyššího správního soudu v rozporu s tzv. zásadou materiální pravdy a představuje zásadní pochybení žalovaného při zjišťování skutkového stavu. Při posuzování existence skutečností zakládajících překážky vycestování totiž nelze vycházet z neprokázaného předpokladu, že změna politické situace v zemi původu stěžovatelky přinesla zlepšení postavení doposud diskriminované menšiny, jejíž

je stěžovatelka příslušnicí. Námitku nesprávného hodnocení existence překážek vycestování proto Nejvyšší správní soud shledal důvodnou.

Pokud jde o neudělení azylu z humanitárních důvodů, Nejvyšší správní soud přisvědčuje námitce stěžovatelky, že odůvodnění této části rozhodnutí neodpovídá požadavkům správního řádu. Žalovaný se totiž uspokojivě nevypořádal s osobní situací stěžovatelky, jejíž (v době rozhodování žalovaného nezletilá) dcera byla znásilněna. Napadené správní rozhodnutí postrádá odůvodnění, proč právě tato skutečnost, kterou stěžovatelka tvrdila v průběhu celého správního řízení a jež představuje významný zásah do psychiky stěžovatelky, není zvláštního zřetele hodným důvodem pro udělení azylu z humanitárních důvodů.

Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu *smysl institutu humanitárního azylu podle § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, spočívá v tom, aby rozhodující správní orgán měl možnost azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádná z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto „nehumánní“ azyl neposkytnout. Správní orgán díky tomu může zareagovat nejen na případy, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu (např. u osob zvláště těžce postižených či nemocných, u osob přicházejících z oblastí postižených humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory), ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly. Míra volnosti této jeho reakce je pak omezena pouze zákazem libovůle, vyplývajícím pro orgány veřejné moci z ústavně zakotvených náležitostí demokratického a právního státu.* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004 - 55, www.nssoud.cz).

Rozhodnutí žalovaného o neudělení humanitárního azylu nebylo dostatečně odůvodněno, proto neodpovídá požadavku zákazu libovůle při rozhodování. Takovou libovůli totiž může vyloučit pouze řádně a přesvědčivě odůvodněné rozhodnutí, které jediné může být podrobena věcnému soudnímu přezkumu.

Nejvyšší správní soud však při posouzení rozhodnutí o neudělení humanitárního azylu dospěl ke zjištění, že toto rozhodnutí je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, když neobsahuje odůvodnění, proč žalovaný nepovažoval znásilnění dcery stěžovatelky za důvod hodný zvláštního zřetele. Za této situace nemohl ani krajský soud, ani Nejvyšší správní soud objektivně posoudit, zda je závěr žalovaného o neudělení humanitárního azylu logický správný a není nepřipustným projevem libovůle při rozhodování.

Pokud jde o stěžovatelkou namítanou politickou korektnost zpráv Ministerstva zahraničí USA o zemi původu, Nejvyšší správní soud poukazuje na výše uvedené závěry o nedostatečně zjištěném skutkovém stavu. Za této procesní situace nelze bez dalšího konstatovat jakékoli vady zprávy o zemi původu, když zásadní pochybení žalovaného spočívalo spíše v interpretaci jejího obsahu než v politické korektnosti samotné zprávy.

Namítanou nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu Nejvyšší správní soud neshledal, neboť krajský soud se ve svém rozhodnutí vypořádal se všemi žalobními námitkami. V posuzované věci rozhodoval krajský soud bez jednání, proto podle § 75 odst. 1 s. ř. s. vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Nesprávnost závěrů krajského soudu, která byla vyvolána nedostatečným zjištěním

skutkového stavu žalovaným, nezpůsobuje nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu, neboť představuje kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že skutková podstata, z níž správní orgán vycházel v napadeném rozhodnutí, nemá oporu ve spisech a je s nimi v rozporu, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu měl soud napadené rozhodnutí zrušit [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.]. Důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. byl v posuzované věci prokázán, Nejvyššímu správnímu soudu proto nezbylo, než rozsudek krajského soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí. Na krajském soudu tedy nyní bude, aby napadené správní rozhodnutí pro shora uvedené vady zrušil, věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení a žalovaného svým právním názorem zavázal k odstranění vytýkaných vad, k doplnění dokazování a k vydání nového, řádně odůvodněného, rozhodnutí.

V novém rozhodnutí ve věci krajský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 110 odst. 2 s. ř. s.

Odměna zástupci stěžovatelky Mgr. Petru Dětkovi, advokátovi, který byl stěžovatelce ustanoven usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 18. 4. 2006, č. j. 46 Az 16/2005 - 74, byla stanovena za dva úkony právní služby ve výši 1000 Kč podle § 9 odst. 3 písm. f) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., ve znění účinném do 31. 8. 2006 (převzetí a příprava zastoupení a písemné podání soudu týkající se věci samé podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) této vyhlášky) a režijní paušál podle § 13 odst. 3 téže vyhlášky ve výši 75 Kč za každý úkon. Zástupci stěžovatelky bude vyplacena částka ve výši 2150 Kč, a to z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. března 2007

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu